

การพัฒนากระบวนการดำเนินคดีอาญาในนานาอารยประเทศจะเริ่มพัฒนาจาก “ระบบไต่สวน” (Inquisitional System) ก่อนมาเป็นระบบกล่าวหา (Accusatorial System) ถึงแม้ว่าประเทศต่าง ๆ จะหันมาใช้การดำเนินคดีในระบบกล่าวหาที่ตาม แต่ระบบการค้นหาความจริงในคดีอาญาหรือระบบการสืบพยานในคดี บทบาทของศาลชั้นต้นในการค้นหาความจริงในคดีอาญาจะแตกต่างกันไปแล้วแต่ระบบกฎหมาย กล่าวคือ

ในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) แต่เดิมการดำเนินคดีอาญาเป็นไปตามระบบการฟ้องคดีอาญาโดยประชาชน ดังนั้นการค้นหาความจริงในคดีอาญาดำเนินไปในระบบต่อสู้ระหว่างคู่ความ โดยศาลจะต้องมีหน้าที่รักษาความเป็นกลางอย่างเคร่งครัด คอยควบคุมกฎเกณฑ์การต่อสู้มิให้คู่ความดำเนินคดีเอาเปรียบซึ่งกันและกัน ทำนองเดียวกับกับคดีแพ่ง โดยไม่เข้าไปแทรกแซงการสืบพยาน ศาลจึงมีบทบาทที่ค่อนข้างเฉย (Passive) ส่วนในระบบประมวลกฎหมาย (Civil Law) การดำเนินคดีอาญาเป็นไปตามระบบการตรวจสอบข้อเท็จจริง การฟ้องคดีอาญาโดยรัฐ (State prosecution) การดำเนินการค้นหาความจริงในศาลจึงดำเนินไปในรูปแบบการค้นหาความจริงโดยศาล ศาลจึงมีบทบาทที่กระตือรือร้นในการค้นหาความจริง (Active)

จากการศึกษาวิธีพิจารณาความอาญาพบว่า ประเทศไทยก็เช่นเดียวกับนานาอารยประเทศ ที่ใช้ระบบการดำเนินคดีอาญาเป็นระบบกล่าวหา ส่วนในการค้นหาความจริงนั้น ประเทศไทยเป็นประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมาย (Civil Law) การค้นหาความจริงจึงเป็นระบบตรวจสอบข้อเท็จจริง ที่การฟ้องร้องคดีต่อศาลเป็นไปตามระบบการฟ้องคดีอาญาโดยรัฐที่องค์กรของรัฐทุกองค์กร ทำหน้าที่ค้นหาความจริงให้ได้ความจริง โดยความร่วมมือกันของทุกฝ่าย โดยเฉพาะศาล เพราะศาลอยู่ในฐานะเป็นผู้ตรวจสอบ จะเห็นได้จากบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้อำนาจศาลในการค้นหาความจริง เช่น ศาล การสืบพยานเพิ่มเติม (มาตรา 228) การเดินเผชิญสืบ (มาตรา 230) ศาลมีอำนาจเรียกสำนวนการสอบสวนจากพนักงานอัยการมาเพื่อประกอบการวินิจฉัยภายหลังจากที่โจทก์สืบพยานเสร็จ (มาตรา 175) การสั่งงด

สืบพยานของศาลระหว่างพิจารณาคดี ถ้าศาลเห็นว่าไม่จำเป็นต้องสืบพยานหรือทำการอะไรอีก (มาตรา 174 วรรคสี่) การจัดหาทนายให้จำเลย (มาตรา 173) การที่ศาลมีอำนาจถามโจทก์ จำเลย หรือพยานคนใดก็ได้ระหว่างการพิจารณา (มาตรา 235) การสืบพยานเด็กศาลเป็นผู้ถามพยานด้วย ตัวศาลเอง (มาตรา 172 ตรี(1)) อำนาจศาลในการไต่สวนการตาย (มาตรา 150 วรรคเก้า) เป็นต้น

บทบัญญัติเหล่านี้เป็นบทบัญญัติที่กล่าวถึงบทบาทของศาลในการค้นหาความจริงในคดีอย่างกระตือรือร้น ศาลต้องมีบทบาทอย่างมากในการตรวจสอบข้อเท็จจริง แต่ในทางปฏิบัติแล้ว ศาลมักวางเฉยโดยปล่อยให้เป็นที่ที่โจทก์และจำเลยเป็นฝ่ายเสนอพยานหลักฐาน ส่วนศาลก็จะทำหน้าที่รับฟังข้อเท็จจริงจาก การนำเสนอของทั้งสองฝ่าย เพื่อชั่งน้ำหนักในการรับฟังพยานหลักฐานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเท่านั้น จึงส่งผลให้เกิดปัญหาที่สำคัญในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา คือ ปัญหาปริมาณคดีที่เข้ามาสู่ระบบศาลจำนวนมากทำให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินคดี ตลอดจนปัญหาเรื่องการสืบพยาน ที่ศาลมิได้เป็นผู้สืบพยานเอง การได้มาซึ่งความจริงจึงมิได้มีความใกล้เคียงกับสิ่งที่เกิดขึ้นเนื่องจากศาลมิได้มีบทบาทในการตรวจจับพินิจ (ตามหลักจิตวิทยาพยาน) อันส่งผลต่อการอำนวยความยุติธรรมในคดี

วิทยานิพนธ์นี้จึงได้ศึกษา ระบบการดำเนินคดีอาญาของศาลชั้นต้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในชั้นพิจารณา ตลอดจนหลักการดำเนินคดีอาญาของศาลไทย เพื่อพิจารณาบทบาทในการค้นหาความจริงที่ถูกต้อง โดยวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างการดำเนินคดีอาญาทั่วไปตามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมนี ซึ่งมีบทบัญญัติที่ให้อำนาจบทบาทของศาลเป็นลักษณะเป็นการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐอย่างแท้จริง โดยศาลมีบทบาทที่สำคัญคือ

- 1 ศาลมีความกระตือรือร้นในการค้นหาความจริง
- 2 ศาลมีความเป็นกลางที่เป็นภาวะวิสัย
- 3 ศาลมีหน้าที่ตรวจสอบพยานหลักฐานและข้อเท็จจริง

จากการศึกษาพบว่าทั้งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมนี ต่างมีบทบัญญัติและวิธีดำเนินการที่มีลักษณะเป็นการดำเนินคดีที่เป็นระบบการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐอย่างแท้จริง และศาลเป็นผู้มีบทบาทในการ ในการค้นหาความจริงครบทั้ง 3 ประการหากได้นำมาเป็นแนวทางประยุกต์และปรับใช้กับการดำเนินคดีอาญาทั่วไปตามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ก็จะทำให้บทบาทของศาลในการค้นหาความจริงมีประสิทธิภาพและอำนวยความยุติธรรมได้ดียิ่งขึ้นและส่งผลให้ปัญหาที่เกิดขึ้นในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาลดน้อยลง

The development of the criminal court case prosecution in a number of civilized countries originated from the Inquisitional System to the Accusatorial System. Although various countries have altered to the Accusatorial System, the civil court roles in the criminal court case truth finding system or the witness examination system differ according to the legal system.

In Common Law system, in the past the criminal court case prosecution conformed to the case prosecution by the citizen. Therefore, the truth finding proceeds in the fight between the litigants in the lawsuit and the court needs to strictly maintain its neutrality in order to control the regulations and both parties not to take advantages of one another. This is in the same way of the civil court case in which the court does not intervene in the witness investigation. The court therefore has its passive role in the prosecution. While in the Civil Law system, the criminal court case prosecution proceeds with the truth finding system, state prosecution. The truth finding is done by the court. Therefore, the court has its active role in the truth finding process.

From the study of the criminal court case consideration, it is found that Thailand, as in the same way with other countries, uses the Accusatorial System. While the truth finding, Thailand with the Civil Law System proceeds in the truth investigation method. The lawsuit charge follows the criminal court case charge system in which the government agency is responsible for the truth finding with the cooperation from every unit concerned especially from the court itself as it serves as the examiner status. This can be noticed from the provision in the criminal procedure code that the court is given the authority to find the truth such as court further witness investigation (article 228), an external investigation (article 230). Court has the duty to call for a file of the investigation to consider after the plaintiff finishes the witness investigation (article 175). The witness investigation cancellation of the court when the court thinks it is

unnecessary (article 174 section 4) Lawyer provision for the defendant (article 174 section 4) The court authority to inquire any witness during consideration (article 172 triple (1)) The court authority to inquire about the death (article 150 section 9) etc.

These provisions are concerning the court active role in the truth finding as the court has the most important role in the process. But in practice, court usually acts indifferent and leaves this duty to the plaintiff and defendant to present the evidence and testimony. The court only listens to the truths from both parties in order to weight all the testimonies according to the criminal procedure code. This has led to an important problem in the criminal court procedures which is the problem with the number of the cases that go to the court causing the delay in the prosecution as well as the witness investigation problem which is not done by the court. The truth obtained is not in the vicinity with what actually happened since the court has no role in investigating the cause for suspicion (according to the witness psychology principles) resulting in the justice provision for the case.

This thesis, therefore, studied the criminal court case prosecution of the civil court in accordance to the criminal procedure code in the consideration stage as well as the criminal court case prosecution by Thailand principles in order to consider an accurate truth finding role by analysing and comparing the general criminal court case prosecution according to the procedure code and the constitutional act of legislation concerning the criminal court case prosecution of the persons occupying political positions and the Germany criminal procedure code with the provision authorizing the court to handle the case. The court has its important roles including

- 1 Active role in truth finding
- 2 Neutrality in its nature
- 3 The role in witness and truth investigation

The study found that both constitutional act of legislation on the criminal court case prosecution of the persons occupying political positions as the Germany criminal procedure code has the provision and the prosecution method which is done by the state. The court has the duty in all the 3 truth finding responsibilities. If this is used and practiced in the general criminal case prosecution according to the code, it is able to allow the truth finding role of the court to be more efficient and fair which in the end reduces the problems in the prosecution processes.